

Sygn.akt III AUa 978/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 lutego 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Bożena Szponar – Jarocka

Sędziowie: Alicja Sołowińska

Teresa Suchcicka

Protokolant: Magda Małgorzata Gołaszewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 20 lutego 2020 r. w B.

sprawy z odwołania H. Ś.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o wznowienie postępowania w sprawie zakończonej prawomocną decyzją

na skutek apelacji wnioskodawczyni H. Ś.

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 16 października 2019 r. sygn. akt IV U 1499/19

I. **oddala apelację;**

II. **zasądza od H. Ś. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.**

T. B. S. A. S.

Sygn. akt III AUa 978/19

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. wznowił postępowanie zakończone decyzją z 20 listopada 2013 r. (znak: ENP/15/023038530), a decyzją z 19 kwietnia 2019 r. odmówił uchylenia decyzji z 20 listopada 2013 r. i stwierdził jej wydanie z naruszeniem prawa. Organ rentowy powołał się na art. 146 § 1 i art. 151 § 2 k.p.a. i wskazał, że od dnia doręczenia H. Ś. decyzji z 20 listopada 2013 r. upłynęło 5 lat.

W odwołaniu od tej decyzji H. Ś. domagała się przeliczenia emerytury zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 6 marca 2019 r.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z 16 października 2019 r. oddalił odwołanie oraz wnioski ubezpieczonej o ponowne ustalenie wysokości świadczenia zawarty we wniosku o wznowienie postępowania przekazał Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. do merytorycznego rozpoznania.

Sąd Okręgowy ustalił, że H. Ś. (urodzona (...)) decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z 31 lipca 2008 r. nabyła prawo do emerytury od 18 sierpnia 2008 r. na podstawie art. 46 w związku z art. 29 Ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Wysokość przyznanej emerytury została ustalona zgodnie z art. 53 tej ustawy. Następnie organ rentowy decyzją z 20 listopada 2013 r. (znak: ENP/1/023038530) przyznał jej prawo do emerytury powszechnej według nowych zasad. Wysokość emerytury została obliczona zgodnie z zasadami określonymi w art. 26 Ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w brzmieniu obowiązującym na dzień wydania decyzji. Kwota składek zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji została zsumowana z kwotą zwaloryzowanego kapitału początkowego. Od otrzymanej kwoty odjęto sumę kwot pobranych emerytur po uwzględnieniu kwoty wypłaconego wyrównania i podzielono ją przez średnie dalsze trwanie życia.

Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 6 marca 2019 r. art. 25 ust. 1b Ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2018 r. poz. 1270 oraz z 2019 r. poz. 39) w brzmieniu obowiązującym do 30 września 2017 r. w zakresie, w jakim dotyczy urodzonych w (...) r. kobiet, które przed 1 stycznia 2013 r. nabyły prawo do emerytury na podstawie art. 46 tej ustawy, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Trybunał Konstytucyjny wskazał, że skutkiem wyroku jest prawo wznowienia postępowania z mocy art. 190 ust. 4 Konstytucji RP dla wszystkich kobiet objętych zakresem orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Przepis ten otwiera drogę do sanacji konstytucyjności sytuacji prawnych, w których zastosowanie art. 25 ust. 1b Ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wywołało konsekwencje zakwestionowane przez Trybunał Konstytucyjny. Z powszechnego charakteru wyroków Trybunału Konstytucyjnego, o którym mowa w art. 190 ust. 1 Konstytucji RP i utraty mocy obowiązującej zaskarżonego przepisu (art. 190 ust. 3 Konstytucji RP), wynika, że możliwość rozstrzygnięcia sprawy z pominięciem derogowanego przepisu odnosi się zasadniczo do wszystkich spraw, w których niekonstytucyjny przepis był podstawą orzeczenia o prawach osób uprawnionych, bez względu na to, kto i w jakim trybie zwrócił się do Trybunału Konstytucyjnego z odpowiednim żądaniem. Trybunał Konstytucyjny podkreślił też, że w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego pojęcie „wznowienia postępowania”, o którym mowa w art. 190 ust. 4 Konstytucji RP, ma szersze znaczenie niż pojęcie „wznowienia” w sensie technicznym, przewidziane w odpowiednich procedurach regulowanych w ustawach i obejmuje wszelkie instrumenty proceduralne stojące do dyspozycji stron, organów i sądów, wykorzystanie których umożliwi przywrócenie stanu konstytucyjności orzeczeń (np. postanowienie z 14 kwietnia 2004 r., SK 32/01, OTK ZU nr 4/ (...), poz. 35). Prawo sanacji konstytucyjności może być zrealizowane w dwojakim trybie. Postępowania zakończone wydaniem wyroku przez sądy pracy i ubezpieczeń społecznych mogą być wznowione na podstawie art. 401¹ Ustawy z 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2018 r., poz. 1360, ze zm.). Natomiast osobom, które nie odwołały się od decyzji wydanych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych przysługuje prawo do wznowienia postępowania na podstawie art. 145a Ustawy z 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2018 r., poz. 2096, ze zm.) w związku z art. 124 Ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Wznowienie w tym kontekście oznacza prawo do skorzystania ze środków proceduralnych zmierzających do wydania w zakończonej sprawie nowego rozstrzygnięcia, opartego na stanie prawnym ukształtowanym po wejściu w życie orzeczenia Trybunału (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 7 września 2006 r., SK 60/05, OTK ZU nr 8/ (...), poz. 101). Trybunał Konstytucyjny wskazał też, że cytowane przepisy dotyczące wznowienia postępowania nie uwzględniają jednak specyficznej sytuacji związanej z obowiązkiem sanacji konstytucyjności w sprawach dotyczących emerytur kobiet, które przed 1 stycznia 2013 r. nabyły prawo do emerytury na podstawie art. 46 Ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Pozostawiają tym samym znaczny margines dowolności organom i sądom w ocenie i rozstrzygnięciu następstw wyroku Trybunału Konstytucyjnego w konkretnych wypadkach.

Sąd Okręgowy wskazał, że prawo ubezpieczeń społecznych nie przewiduje wprost możliwości wznowienia postępowania przed organem rentowym na skutek wydania wyroku przez Trybunał Konstytucyjny. W tej sytuacji, stosownie do treści art. 123 Ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2019 r., poz. 300 ze zm.), zastosowanie znajdują przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, przewidujące możliwość wznowienia postępowania administracyjnego na skutek wydania wyroku przez Trybunał Konstytucyjny. Zgodnie z art. 145a § 1 k.p.a. można żądać wznowienia postępowania w przypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą aktu normatywnego, na podstawie którego została wydana decyzja. W tej sytuacji skargę o wznowienie postępowania wnosi się w terminie jednego miesiąca od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego (art. 145a § 2 k.p.a.).

Sąd Okręgowy uznał, że odwołująca zachowała termin do wniesienia skargi o wznowienie postępowania administracyjnego przed organem rentowym. Wniosek o przeliczenie emerytury zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 6 marca 2019 r. (P 20/16), ogłoszony w Dzienniku Ustaw RP z 21 marca 2019 r. pod pozycją 539, został wniesiony w terminie określonym ustawą. Sąd uznał jednak, że decyzja z 19 kwietnia 2019 r., którą organ rentowy odmówił uchylenia decyzji z 20 listopada 2013 r. (znak: ENP/15/023038530) i stwierdził jej wydanie z naruszeniem prawa była właściwa. Wskazał, że zgodnie z art. 146 § 1 k.p.a. uchylenie decyzji z powodu orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, na podstawie którego została wydana decyzja, nie może nastąpić, jeżeli od dnia uchylenia decyzji upłynęło pięć lat. W takim przypadku, zgodnie z art. 151 § 2 k.p.a., organ administracji publicznej ogranicza się do stwierdzenia wydania zaskarżonej decyzji z naruszeniem prawa oraz wskazuje okoliczności, z powodu których nie uchylił tej decyzji. Ponieważ od dnia doręczenia zaskarżonej decyzji upłynęło pięć lat, Sąd Okręgowy stwierdził, że nie było możliwe jej uchylenie. Sąd uznał zatem, że zaskarżona decyzja jest prawidłowa i w tym zakresie oddalił odwołanie na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Sąd wskazał jednak, że została podjęta inicjatywa ustawodawcza, która ma na celu dostosowanie systemu prawa do istoty wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 6 marca 2019 r. (Nr druku (...)).

Ponadto w ocenie Sądu Okręgowego istniała rozbieżność między wnioskiem odwołującej a treścią decyzji organu rentowego. Wniosek ubezpieczonej zatytułowany „wniosek” o wznowienie postępowania zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 6 marca 2019 r. nie zawiera wskazania, w jaki sposób i na podstawie jakich przepisów organ rentowy ma tego dokonać. Instytucja przewidziana w art. 114 ust. 1 Ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie jest wznowieniem postępowania sensu stricto, lecz co najwyżej „swoistym wznowieniem postępowania” (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 5 czerwca 2003 r., III UZP 5/03, OSNP 2003, nr 18, por. 442 i orzecznictwo tam powołane), ma szerszy charakter niż wznowienie postępowania i nieco odmienne od niego przesłanki. Z istoty swej służy też innym celom, pozwalając ponownie ustalić prawo do świadczeń emerytalno-rentowych lub ich wysokość przy wykorzystaniu mniej rygorystycznych podstaw niż określone w przepisach Kodeksu postępowania administracyjnego podstawy wznowienia takiego postępowania. Nie jest też ograniczona jakimkolwiek terminem.

Sąd Okręgowy uznał, że w sprawie istniały podstawy do rozpoznania wniosku ubezpieczonej również na podstawie art. 114 Ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Postępowanie sądowe z zakresu prawa ubezpieczeń społecznych ma charakter kontrolny. Zakres postępowania przed sądem ubezpieczeń społecznych wyznacza decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Sąd nie może merytorycznie rozpoznać żądań, które wykraczają poza podstawę faktyczną zaskarżonej decyzji. Było to już wielokrotnie podkreślane w orzecznictwie sądowym (np. w wyrokach Sądu Najwyższego z 29 września 2000 r., II UKN 759/99 i z 6 kwietnia 2011 r., II UK 322/10). Sąd Okręgowy wskazał, że przed sądem odwołujący może żądać jedynie korekty stanowiska zajętego przez organ i wykazywać swoją rację, odnosząc się do przedmiotu sporu objętego zaskarżoną decyzją. Nie może natomiast żądać czegoś, o czym organ rentowy nie decydował. Sąd Okręgowy uznał, że istnieje konieczność rozpoznania wniosku o przeliczenie świadczenia, który pośrednio wynika z treści wniosku złożonego przez odwołującą. Organ rentowy nie rozpoznał tak zgłoszonego wniosku, dlatego Sąd uznał ten wniosek za nowy wniosek. W tym zakresie Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 477¹⁰ § 2 k.p.c.

H. Ś. złożyła apelację od wyroku Sądu Okręgowego, zaskarżając wyrok w części dotyczącej punktu I, tj. oddalenia odwołania. Wskazała, że organ rentowy niesłusznie powołał się na art. 146 Kodeksu postępowania administracyjnego, ponieważ powinien zastosować art. 114 Ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Powołała się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 6 marca 2019 r. (P 20/16). Wniosła o uchylenie wyroku w zakresie oddalenia odwołania oraz przekazanie organowi rentowemu sprawy o wznowienie postępowania w zakresie ponownego przeliczenia emerytury zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego, a także o uchylenie decyzji z 20 listopada 2013 r. Wniosła również o przeliczenie emerytury za okres trzech lat wstecz od dnia złożenia odwołania, tj. 12 kwietnia 2019 r., na podstawie art. 133 ust. 1 pkt 2 Ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. wniósł o oddalenie apelacji oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Apelacyjny ustalił i rozważył:

Apelacja była niezasadna.

Zakres zaskarżenia wyroku Sądu Okręgowego dotyczył jedynie punktu I tego wyroku, w którym Sąd Okręgowy oddalił odwołanie H. Ś. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z 19 kwietnia 2019 r., którą odmówiono uchylenia decyzji z 20 listopada 2013 r. i stwierdzono jej wydanie z naruszeniem prawa na podstawie art. 151 § 2 w zw. z art. 146 § 1 Ustawy z 14 czerwca 1960 r. Kodeksu postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2018 r. poz. 2096, ze zm., zwanej dalej „k.p.a.”). Odwołująca kwestionowała zastosowanie przez organ rentowy art. 146 k.p.a., zamiast art. 114 Ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (zwanej dalej „ustawą emerytalną”), uzasadniając ten zarzut tym, że odmówiono jej prawa do uchylenia decyzji organu rentowego z 20 listopada 2013 r. w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 6 marca 2019 r. (P 20/16).

Niewątpliwie problem prawny, który wystąpił w sprawie, a który skłonił Sąd Okręgowy w punkcie I wyroku do oddalenia odwołania H. Ś. od decyzji z 19 kwietnia 2019 r., powstał w wyniku wydania przez Trybunał Konstytucyjny wyroku z 6 marca 2019 r. (P 20/16), w którym orzeczono, że art. 25 ust. 1b Ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie, w jakim dotyczy urodzonych w (...) r. kobiet, które przed 1 stycznia 2013 r. nabyły prawo do emerytury na podstawie art. 46 tej ustawy, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Wyrok ten został opublikowany w Dzienniku Ustaw 21 marca 2019 r. Od tego dnia wszedł więc w życie i wywołał skutek w postaci niemożności stosowania tego przepisu przez sądy oraz inne organy także w odniesieniu do stanów faktycznych sprzed ogłoszenia wyroku Trybunału Konstytucyjnego. Nie oznacza to jednak automatycznego pozbawienia mocy obowiązującej decyzji wydanych z uwzględnieniem uchylonego przez Trybunał Konstytucyjny przepisu. Konieczne jest bowiem zainicjowanie odpowiedniego postępowania zmierzającego do wzruszenia decyzji wydanej na podstawie przepisu uznanego za niezgodny z Konstytucją. Wynika to z art. 190 ust. 4 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, który stanowi, że orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane prawomocne orzeczenie sądowe, ostateczna decyzja administracyjna lub rozstrzygnięcie w innych sprawach, stanowi podstawę do wznowienia postępowania, uchylenia decyzji lub innego rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie określonych w przepisach właściwych dla danego postępowania.

Trybunał Konstytucyjny, stwierdzając niekonstytucyjność zaskarżonego przepisu w zakresie, w jakim dotyczy kobiet urodzonych w (...) r., które przed 1 stycznia 2013 r. nabyły prawo do emerytury na podstawie art. 46 ustawy emerytalnej, nie zakwestionował możliwości stosowania określonego w nim mechanizmu potrącania w stosunku do pozostałych osób. Skutkiem niniejszego wyroku jest prawo wznowienia postępowania z mocy art. 190 ust. 4 Konstytucji RP dla wszystkich kobiet objętych zakresem orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Przepis ten otwiera drogę do sanacji konstytucyjności sytuacji prawnych, w których zastosowanie art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej wywołało konsekwencje zakwestionowane przez Trybunał Konstytucyjny. Z powszechnego charakteru wyroków Trybunału Konstytucyjnego, o którym mowa w art. 190 ust. 1 Konstytucji i utraty mocy obowiązującej zaskarżonego

przepisu (art. 190 ust. 3 Konstytucji RP), wynika, że możliwość rozstrzygnięcia sprawy z pominięciem derogowanego przepisu odnosi się zasadniczo do wszystkich spraw, w których niekonstytucyjny przepis był podstawą orzeczenia o prawach osób uprawnionych, bez względu na to, kto i w jakim trybie zwrócił się do Trybunału Konstytucyjnego z odpowiednim żądaniem. Pojęcie „wznowienia postępowania”, o którym mowa w art. 190 ust. 4 Konstytucji ma szersze znaczenie niż pojęcie „wznowienia” w sensie technicznym, przewidziane w odpowiednich procedurach regulowanych w ustawach i obejmuje wszelkie instrumenty proceduralne stojące do dyspozycji stron, organów i sądów, wykorzystanie których umożliwi przywrócenie stanu konstytucyjności orzeczeń (zob. np. postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 14 kwietnia 2004 r., SK 32/01).

Prawo sanacji konstytucyjności może być zrealizowane w dwojakim trybie. Postępowania zakończone wydaniem wyroku przez sądy pracy i ubezpieczeń społecznych mogą być wznowione na podstawie art. 401¹ Ustawy z 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2018 r., poz. 1360 ze zm.), natomiast osobom, które nie odwołały się od decyzji wydanych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych przysługuje wznowienie postępowania na podstawie art. 145a Ustawy z 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2018 r. poz. 2096, ze zm.) w związku z art. 124 ustawy emerytalnej. Wznowienie w tym kontekście oznacza prawo do skorzystania ze środków proceduralnych zmierzających do wydania w zakończonej sprawie nowego rozstrzygnięcia, opartego na stanie prawnym ukształtowanym po wejściu w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 7 września 2006 r., SK 60/05). Jak wskazał Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 6 marca 2019 r. (P 20/16), wymienione przepisy dotyczące wznowienia postępowania nie uwzględniają jednak specyficznej sytuacji związanej z obowiązkiem sanacji konstytucyjności w sprawach dotyczących emerytur kobiet, które przed 1 stycznia 2013 r. nabyły prawo do emerytury na podstawie art. 46 ustawy emerytalnej. Pozostawiają tym samym znaczny margines dowolności organom i sądom w ocenie i rozstrzygnięciu następstw wyroku Trybunału Konstytucyjnego w konkretnych wypadkach.

Zawarte w skierowanym do ZUS wniosku z 12 kwietnia 2019 r. żądanie odwołującej o przyznanie emerytury w związku z wydaniem przez Trybunał Konstytucyjny wyroku z 6 marca 2019 r. (P 20/16) było bardzo ogólnie sformułowane. ZUS rozpatrzył wniosek pod kątem spełnienia przesłanek do wznowienia postępowania na podstawie art. 145a k.p.a. i wznovił postępowanie w sprawie zakończonej decyzją z 20 listopada 2013 r., którą przyznano odwołującej prawo do emerytury w powszechnym wieku emerytalnym i obliczono wysokość emerytury, pomniejszając podstawę obliczenia emerytury o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur po uwzględnieniu kwoty wypłaconego wyrównana. Następnie decyzją z 19 kwietnia 2019 r. odmówił uchylenia decyzji z 20 listopada 2013 r. i stwierdził jej wydanie z naruszeniem prawa, powołując się na art. 146 § 1 w zw. z art. 151 § 2 k.p.a. W tym zakresie organ rentowy właściwie rozpoznał żądanie odwołującej. O ile bowiem odwołująca złożyła wniosek o przeliczenie emerytury z uwzględnieniem stanowiska zawartego w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 6 marca 2019 r. (P 20/16) w terminie miesiąca od ogłoszenia tego wyroku, jak tego wymaga art. 145a § 2 k.p.a., to jednak od momentu doręczenia jej decyzji z 20 listopada 2013 r. (przyznającej prawo do emerytury z tytułu osiągnięcia powszechnej emerytury z zastosowaniem art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej), upłynęło 5 lat, o których mowa w art. 146 § 1 k.p.a. Z tego względu organ rentowy nie mógł – na podstawie art. 151 § 1 pkt 2 k.p.a. – uchylić kwestionowanej decyzji z 20 listopada 2013 r. i wydać nowej decyzji rozstrzygającej o istocie sprawy. W rezultacie decyzja organu rentowego odmawiająca uchylenia decyzji z 20 listopada 2013 r. i stwierdzająca wydanie jej z naruszeniem prawa była właściwa. Oddalając odwołanie w tym zakresie, Sąd Okręgowy również postąpił właściwie.

Niewątpliwie specyfika spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych wyraża się między innym tym, że związanie sądu i organu rentowego ostateczną decyzją administracyjną nie ma charakteru bezwzględnie. Istnieje możliwość dokonania ponownych ustaleń warunkujących prawo lub wysokość przyznanego wcześniej świadczenia. Podstawę do tego zawiera art. 114 ust. 1 Ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, który na gruncie ubezpieczeń społecznych daje podstawy do ponownego ustalenia prawa do świadczeń lub ich wysokości, jeżeli zostaną spełnione warunki określone w tym przepisie. Niewątpliwie też instytucja przewidziana w art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej nie jest wznowieniem postępowania sensu stricto, lecz co najwyżej „swoistym wznowieniem postępowania”. Instytucja ta ma szerszy charakter niż wznowienie postępowania i nieco odmienne

od niego przesłanki. Z istoty swej służy też innym celom, pozwalając ponownie ustalić prawo do świadczeń emerytalno-rentowych lub ich wysokość przy wykorzystaniu mniej rygorystycznych podstaw niż określone w przepisach Kodeksu postępowania administracyjnego podstawy wznowienia takiego postępowania. Niemniej jednak jest szczególną instytucją w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, która umożliwia ponowne rozpatrzenie prawa do świadczeń emerytalno-rentowych lub ich wysokości, mimo istnienia w obrocie prawnym prawomocnej decyzji organu rentowego. Z uwagi zatem na specyfikę postępowań w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, zdaniem Sądu Apelacyjnego, należało również rozważyć możliwość zastosowania art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej jako jedną z form „wznowienia” postępowania zakończonych decyzją organu rentowego. W wyroku z 3 grudnia 2019 r., wydanym w sprawie o sygnaturze akt III AUa 683/19, Sąd Apelacyjny w Białymstoku wyjaśnił zasadność zastosowania art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej przy ocenie żądań osoby ubezpieczonej powołującej się na korzystny dla niej wyrok Trybunału Konstytucyjnego, a także to, dlaczego wyrok Trybunału Konstytucyjnego korzystny dla osoby ubezpieczonej może stanowić okoliczność uzasadniającą wznowienie postępowania na podstawie art. 114 ustawy emerytalnej. Sąd Apelacyjny w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę podziela to stanowisko.

Należało zwrócić uwagę, że Sąd Okręgowy również uznał, że wniosek odwołującej powinien zostać rozpoznany w trybie art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej, jak tego domagała się odwołująca w odwołaniu. Sąd Okręgowy doszedł jednak do wniosku, że wydając zaskarżoną decyzję, organ rentowy nie rozważał możliwości ponownego ustalenia wysokości świadczenia odwołującej na podstawie art. 114 ust. 1 Ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dlatego wniosek ten – jako zgłoszony po raz pierwszy w odwołaniu od zaskarżonej decyzji – powinien zostać przekazany organowi rentowemu do rozpatrzenia w trybie art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej. W istocie zatem organ rentowy będzie zobowiązany do rozpoznania wniosku odwołującej w tym trybie. Z uwagi na zakres zaskarżenia apelacji (dotyczący wyroku Sądu Okręgowego w zakresie punktu I wyroku, tj. w zakresie oddalenia odwołania) Sąd Apelacyjny nie zmodyfikował punktu II wyroku Sądu Okręgowego.

Mając powyższe na uwadze, apelacja podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c. (punkt I sentencji wyroku).

O kosztach procesu w postępowaniu przed sądem drugiej instancji orzeczono zgodnie z art. 98 i art. 99 k.p.c. oraz § 10 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804 ze zm.), zasądzając 240 zł. (punkt II sentencji wyroku).

T. B. S. A. S.